

Avslutsrapport

UPIS (Unga på väg i Salem)

Bakgrund/introduktion

Bakgrunden till projektet UPIS var att Länsstyrelsen i Stockholm under 2011 gjorde en översyn av ungdomsarbetslösheten i Stockholms län. Undersökningen visade då att Salems ungdomsarbetslöshet var högre än länsgenomsnittet och Salems kommun valde därför att rikta speciella insatser mot kommunens arbetslösa ungdomar.

Inför uppstarten av UPIS 2014 genomförde Salems kommun med finansiellt stöd av samordningsförbundet en förstudie med behovskartläggning. I förstudien konstaterades att det saknades ett samordnat stöd från flera myndigheter för att fånga upp unga som varken arbetar eller studerar. Förslaget var därför att söka medel hos Samordningsförbundet för att möta upp och erbjuda stöd till dessa unga personer.

Finansiering och bemanning

UPIS, som på den tiden hette Ungdomsprojektet i Salem, bedrevs som projekt under perioden maj 2014 – december 2018 och helfinansierades av Samordningsförbundet. Därefter har verksamheten delvis finansierats av förbundsmedel och delvis med egna resurser från Salems kommun och Arbetsförmedlingen. Samordningsförbundet har sedan 2019 finansierat personalkostnaden i insatsen.

En styrgrupp bestående av representanter från olika enheter i kommunen, förbundschef från Samordningsförbundet och en representant från Arbetsförmedlingen fanns under hela projekttiden.

Vid uppstarten 2014 bestod projektet av följande tjänster: 0,25 projektledning, 1,5 ungdomsstödjare, 0,25 arbetsförmedlare och 0,35 studie- och yrkesvägledare. I april 2014 tillträdde en ny projektledare som sedan avslutade sitt uppdrag när projektet övergick till insats 2019. Ansvarig chef övertog då projektledarens ansvar och uppgifter. År 2023 övergick detta ansvar till en av ungdomsstödjarna som fick ett samordningsansvar för insatsen på 10 %.

Kontaktperson från Arbetsförmedlingen byttes många gånger under projektet gång. Även projektmedarbetare har bytts ut under åren. År 2015 minskades resursen för studie- och yrkesvägledning till motsvarande 10 procent av en heltid för att helt upphöra 2018. 2019 minskade också resursen från Arbetsförmedlingen till 10 % av en heltid för att helt upphöra år 2020.

År 2019 påbörjades implementering till ordinarie verksamhet och verksamheten bytte då namn till Unga på väg i Salem (UPIS) och bemannades av två ungdomsstödjare på 75% vardera.

Hösten 2020 utökades UPIS med två uppsökande fältare som arbetade 50 % vardera med åldrarna 16-29 år, detta utifrån att det fanns målgrupper som var svårare att komma i kontakt med. Uppsökandedelens uppdrag var att arbeta uppsökande för att nå de personer som var hemmasittare men även den gruppen som påvisade ett kriminellt beteende. De uppsökande fältarna kunde då erbjuda ungdomar individuellt stöd genom hembesök, enskilda träffar på lokala mötesplatser samt följde med vid ett första möte hos verksamheterna, med syfte att remittera till UPIS som insats. Uppsökandedelen kopplat till UPIS avslutades i mars 2023.

Utveckling under de senaste åren

Från 2022 har UPIS implementerat en tydligare fas-struktur för deltagarna:

Samverkan med Arbetsförmedlingen har varit en återkommande utmaning, men förbättrades delvis genom tillgång till den AF-koordinator som finansierats av samordningsförbundet sedan 2023. Kuratorstöd började integreras under hösten 2024 för att stödja deltagarnas psykiska hälsa.

År 2024 beslutades att UPIS skulle avvecklas i sin nuvarande form och i stället integreras i den kommunala verksamheten. Vid avslutning 2024 arbetade två ungdomsstödjare på 75 % vardera, en av ungdomsstödjarna var även samordnare på 10 %.

Målgrupp

Vid projektstart vände sig UPIS till unga i åldern 16-24 år som varken arbetade eller studerade. 2017 började UPIS ta emot deltagare upp till 29 år. 2022 ändrades åldern till 16-29 år.

Det har funnits intagningskriterier för målgruppen, men potentiella deltagare har inte behövt uppfylla alla kriterier:

- Utbildning: saknar behörighet till gymnasiet eller har ofullständig gymnasieutbildning.
- Hälsa: misstänkt ohälsa eller dokumenterad ohälsa.
- Står utanför samhällets aktiviteter/insatser.
- Har aktuella aktiviteter/insatser, men har svårt att tillgodogöra sig dessa.
- Bedömning av att individen är i behov av samordnad rehabilitering.

Kriterierna har under de senare åren förenklats till att UPIS målgrupp är unga mellan 16 – 29 år, folkbokförda i Salem, Botkyrka och Huddinge och som är i behov av samordnat stöd för att komma ut i arbete eller studier.

Total antal deltagare

Från 2015 till 2024 har över 400 unga personer deltagit i UPIS. Andelen som vid avslut arbetar eller studerar har alltid legat över 50 % och har ökat de senaste åren.

Andel som gått vidare till arbete/studier:

- Tidiga projektår (2015–2018): 55–75 %
- Implementeringsfas (2019–2021): 53–75 %
- Senaste åren (2022–2024): 55–85 %, 2024 skedde en minskning gällande avslut till arbete

Under de senaste åren har en stor andel av dem som avslutats gjort det pga. flytt till annan kommun än Salem, Botkyrka eller Huddinge.

Könsfördelning och jämställdhet

Andelen män bland deltagarna har varit högre än andelen kvinnor under samtliga verksamhetsår med undantag för 2019. Därefter har könsfördelningen varit relativt jämn. Det är även fler män som avslutats till studier, medan kvinnor oftare gått direkt till arbete eller annan sysselsättning.

Efterstöd

Efterstödet har funnits sedan 2019 och har inneburit en fortsatt kontakt med deltagare som arbetar eller studerar. Efterstödet har erbjudits under en övergångsperiod, under ett par månader upp till ett år i särskilda fall. Många deltagare har upplevt ett utanförskap innan kontakt med UPIS och en övergång till sysselsättning har i vissa fall medfört en oro och osäkerhet där efterstödet då inneburit en trygghet för deltagaren, då de har kunnat vända sig till sin ungdomsstödare för stöttning, frågor och funderingar. Det har varit en viktig faktor för långsiktig framgång och för att deltagarna ska kunna etablera sig väl i sin nya sysselsättning.

Framgångsfaktorer

Kompetensen hos medarbetarna

Medarbetare har under åren haft stor kunskap om metoderna Supported Employment (SE), Supported Education (SEd) och Case Management (CM) och arbetat inspirerat utifrån metoderna. Ungdomsstödjarna har axlat båda rollerna.

Ungdomsstödjarna har haft utbildning i arbetet med människor i förändring, såsom beteendevetenskap, studie-och yrkesvägledning och coachning. Tidigare arbetslivserfarenhet kring arbete med liknande målgrupper har gjort ungdomsstödjarna till experter i att navigera i de olika system deltagarna stöter på, t.ex. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, olika skolformer, regionen (framförallt psykiatrin) och har kunnat bana väg för samverkan som har gynnat deltagarna.

Bemötande och delaktighet

Under åren har ett synsätt utkristalliserats, det enda som krävs av deltagarna innan start är att de ska vilja göra en förändring av nuläget. Deltagarna behöver inte innan veta hur eller på vilket sätt, utan det utformas tillsammans i samarbetet med ungdomsstödjarna. Detta görs utifrån deltagarens självkännedom och motivation till förändring i kombination med ungdomsstödjarnas kompetens och kunskap om myndighetsutövning, Arbetsförmedling, region (speciellt psykiatrin), Försäkringskassan m.m.

De flesta deltagarna har haft en historik av egna upplevelser av misslyckanden, framförallt kring skolan. Ungdomsstödjarna har haft en grundtro till alla individer och ett mål att de ska utvecklas till sin fulla potential. Ett hoppande bemötande kring att även om deltagaren har haft motgångar och svårigheter finns det andra vägar framåt, och vägen dit sker i samarbetet med den ansvarige ungdomsstödjaren.

Resursintensivt individuellt utformat stöd

Deltagarna har fått en ansvarig ungdomsstödjare. Tydliga faser med informationsmöte, kartläggning, handlingsplan med kort- och långsiktiga mål och stöd inför och under aktiviteter, såväl som arbetsmarknadsinriktade insatser, arbete och studier.

Viktigt för UPIS har varit att se hela deltagarens livssituation. Parallellt med arbetet mot sysselsättning för deltagarna, har varit att ge samordnat stöd och hjälpa deltagarna kring t.ex. ekonomi och hälsa, både fysisk och psykisk hälsa. Grunden har varit att deltagarna ska ha gynnsamma förutsättningar för att komma ut i sysselsättning.

Samordningsförbundsfinansierad verksamhet

Att arbeta i en samordningsförbundsfinansierad verksamhet har medfört flera framgångsfaktorer, exempelvis förbättrad samverkan med andra insatser och aktörer,

återkommande kunskapsgivande seminarier och workshops och stöd från Samordningsförbundet vid svårigheter kring samverkan.

Samverkan

Det samordnade stödet har varit ett genomgående viktigt arbete, både att initiera kontakter för deltagarna och att hjälpa deltagarna att upprätthålla dem. Ungdomsstödjarna har verkat som case-managers, i en samordnande roll.

Samverkan med studie- och yrkesvägledare i projektgruppen har varit en stor framgångsfaktor. Även när studie- och yrkesvägledare inte längre var en del i projektet så har det fortsatt vara en tät samverkan med vuxenutbildningens studie- och yrkesvägledare. Samverkan med Arbetsförmedlingen stärktes genom AF-koordinator som har varit en länk mellan insatsen och Arbetsförmedlingen, som har medfört positiva vinster för deltagarna. Andra viktiga samverkanspartners har varit kommunernas olika enheter och insatser samt regionen, både vårdcentral och psykiatri.

Tidsaspekt

Framgångsfaktorerna i UPIS har varit att insatsen inte har varit tidsbegränsad, med det menat att det inte har funnits något krav på utskrivning efter en viss tid, utan deltagaren har kunnat vara inskriven så länge den har haft ett behov av stödet. Täta kontakter med deltagarna, tillgänglighet, flexibilitet och individuell planering som skapar trygghet för deltagarna har genomgående varit viktigt. Hjälp till självhjälp är ett ledord.

Frivillighet och tillgänglighet

En framgångsfaktor har varit att deltagarna både har kunnat remitteras till insatsen, men också att deltagare och deras anhöriga har kunnat kontakta insatsen själva och blivit inskrivna på eget initiativ.

Sammanfattning och slutsatser

- **Från projekt till kommunal insats**

UPIS har gått från att vara ett tidsbegränsat projekt till en långsiktig insats som under 2019 började integreras i kommunens ordinarie verksamhet. År 2025 går insatsen helt över till Salems kommun för implementering i ordinarie verksamhet inom arbetsmarknadsenheten.

- **Metod och struktur**

Insatsen har genomgått en strukturerad utveckling och har blivit mer metodisk och strukturerad över tid, särskilt efter 2022 då en tydlig fasmall infördes.

- **Samverkan mellan kommun och Arbetsförmedling**

Arbetsförmedlingens roll i projektet och samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och kommunen har utgjort en avgörande faktor för deltagarnas framgång, men har också

varit utmanande då deltagarna inte har fått det stöd de har behövt, en del deltagare har haft svårigheter med att förstå processen när man blir inskriven och periodvis har det varit svårt att komma i kontakt med handläggare samt långa väntetider.

- **Fokus på psykisk hälsa**

Från 2024 har UPIS stärkt sitt stöd kring deltagarnas psykiska hälsa genom att integrera en kurator i verksamheten.

- **Verksamheten har nått fler män än kvinnor**

Fler män än kvinnor har deltagit i UPIS, och män har oftare avslutats till studier medan kvinnor gått direkt till arbete.

- **Samverkan och individuellt stöd leder till minskad ungdomsarbetslöshet**

UPIS har under dessa tio år spelat en viktig roll i att minska ungdomsarbetslösheten i Salem och har utvecklats till en mer professionell och samordnad insats. Framtiden för målgruppen kommer nu att övergå till Salems kommun, implementerad i ordinarie verksamhet och med bibehållet fokus på sysselsättning och samordnat stöd.